

Wstęp

Zarządzanie w sferze kultury to bardzo żywy temat w XXI wieku. I dobrze. Dobrze, że kultura zaczęła być postrzegana jako wartość elementarna, której pochodną są wszelkie inne cele, jakie chcemy wspólnie osiągnąć. Te szczytne zamiary gubią się jednak w działaniach podejmowanych pośpiesznie, pod presją czynnika finansowego. Od instytucji kultury wymaga się dziś wymiernej efektywności, przedkładając niejednokrotnie twarde wskaźniki liczbowe ponad realne oddziaływanie na estetykę i rozwój kompetencji kulturowych odbiorcy-uczestnika. Na szczęście trwa debata wokół organizacji pozarządowych, których projekty kulturalne zdobywają coraz mocniejszą pozycję w budżetach wielu samorządów – stają się one coraz istotniejszym aktorem życia publicznego. Wobec kryzysu finansów publicznych, rozwój sektora kultury jest naznaczony myślą o ekonomice, choć z drugiej strony jednak to właśnie tutaj na nowo stawiane są pytania o wartości, o misję, o sens działania w dobie kreatywności i partycypacji społecznej. Problematyka dotyczy nie tylko pola sztuki czy wąsko rozumianego obszaru kultury.

W naszym czasopiśmie staramy się podejmować aktualne problemy zarówno z zakresu specyfiki zarządzania publicznymi instytucjami kultury, jak i – w konsekwencji – szeroko pojętego kulturoznawstwa. W oddawanym w Państwa ręce numerze w części pierwszej umieściliśmy jednak najpierw artykuły związane ściśle z problematyką zarządzania w kulturze. Otwiera je tekst Rafała Maciąga podejmujący zagadnienia specyfiki zarządzania humanistycznego. Joanna Szulborska-Łukasiewicz analizuje kwestie zarządzania instytucją kultury w kontekście wpływu organizatora na realizację misji instytucji oraz wzajemnych relacji pomiędzy organizatorem a powołaną przez niego instytucją kultury, stawiając pytanie o możliwość pogodzenia efektywnej realizacji zadań statutowych z zasadami ekonomiki w warunkach gospodarki rynkowej. Z kolei Jerzy Łysiński analizuje kwestię partycypacji pracowników w zarządzaniu orkiestrą, charakteryzuje rolę dyrygenta w orkiestrze i relacje pomiędzy muzykami a dyrygentem, opisując także zróżnicowane modele kierownictwa artystycznego i ocenia style zarządzania w instytucjach artystycznych.

Część druga czasopisma zawiera artykuły dotyczące specyfiki zarządzania kulturą na Węgrzech (Veronika Héda), kulturą aborygeńską w Australii (Małgorzata Kurlito) oraz artykuły dotyczące dziedzictwa kulturowego w Europie Środkowo-Wschodniej, w tym sztuki katolickiej i wizerunku Chrystusa Frasobliwego na Litwie (Gabija Surdokaitė), sztuki cerkiewnej na Ukrainie (Ołeh Rudenko) i życia literacko-artystycznego w Krakowie (Franciszek Ziejka). Ten ostatni tekst każe pamiętać

o tym, że spontaniczne inicjatywy mają swoją długą historię budowania społeczeństwa obywatelskiego.

W części trzeciej podjęliśmy problematykę dziedzictwa kulturowego, pamięci kulturowej i pamięci zbiorowej, tak ważną we współczesnych badaniach humanistycznych. Rozważania te otwiera artykuł Jarosława Klasia, przypominający źródła tego dyskursu i specyfikę współczesnych muzeów historycznych oraz ich rolę w kształtowaniu zbiorowej pamięci. Iwona Sowińska opowiada o eksplozji pamięci o nazistowskim ludobójstwie w kulturze współczesnej oraz o reakcjach kina na tę problematykę na przykładzie filmów poruszających kwestie pamięci o zagładzie Romów.

Kolejne artykuły dotyczą dziedzictwa kulturowego nowego członka wspólnoty europejskiej Rumunii i w większości są dziełem naszych gości przebywających w Instytucie Kultury z wizytami badawczymi i wykładami. Kazimierz Jurczak podejmuje w swoim artykule kwestie wpływu Orientu na kulturę rumuńską, odwołując się do dyskusji nad tym, jak sami Rumuni rozumieją i rozumieją współcześnie swój status „bycia pomiędzy”: pomiędzy Wschodem i Zachodem, romańskością i słowiańskością, Bałkanami i Europą Środkową. Alina Felea pisze o specyfice małżeństw mołdawsko-cygańskich w świetle prawa państwowego i zwyczajowego występującego na terenach rumuńskich. Gabriela Codruța Antonesei pokazuje dylematy związane z rumuńską tożsamością i stanowiska dotyczące ukształtowania porządku politycznego w rejonie łuku karpackiego i Siedmiogrodu, obszaru dzisiejszego państwa rumuńskiego od okresu rumuńskiego odrodzenia narodowego do czasów współczesnych. Z kolei tekst Ewy Kocój jest poświęcony ludowym nazwom miesięcy w kulturze rumuńskiej, funkcjonującym wciąż w kulturze popularnej obok oficjalnie istniejących w języku rumuńskim. Wszystkie te teksty odsyłają czytelnika w stronę dziedzictwa wielu kultur i tradycji, bez których zrozumienia niemożliwe jest sprawne i skuteczne podejmowanie jakichkolwiek projektów mających znaczenie dla Europy, a i dla całego świata.

Warto także wspomnieć, że czasopismo nasze przechodzi od kilku lat dogłębne zmiany merytoryczne i formalne, związane z nowymi wymaganiami MNiSW. Na poziomie naszego czasopisma uwidacznia się to przede wszystkim w przekształceniu go w kwartalnik, którego wersją referencyjną jest wersja internetowa (elektroniczna), otwarcie na publikacje autorów zagranicznych i publikacje w językach obcych, a także w indeksacji w krajowych i zagranicznych bazach naukowych (m.in. CEEOL, CEJSH, Index Copernicus, Proques) oraz przypisaniu każdemu artykułowi numeru DOI, co umożliwi jego elektroniczną identyfikację. Czasopismo jest umieszczone na najważniejszych światowych platformach rozpowszechniających czasopisma i książki naukowe online na całym świecie oraz na portalach Google Books i Google Scholar. Wartością naszego czasopisma jest także i to, że raz w roku publikujemy wybór tekstów ukazujących się w danym roku elektronicznie – w wersji papierowej.

W tym miejscu chcielibyśmy również podziękować naszym autorom – za współpracę i rzetelność w nadsyłaniu tekstów oraz naszym recenzentom – za sumienność i rzetelne tropienie wszelkich słabości zamieszczanych przez nas artykułów. Przy

okazji chcemy też zwrócić uwagę na postulowaną 15 lat temu naszą misję: piszemy w oparciu o realia na wschód od Łaby, publikujemy wypowiedzi zarówno profesorów, jak i doktorantów, studentów oraz praktyków, co w niczym nie ulega zmianie – wręcz chcemy je coraz wyraźniej artykułować.

Dziękujemy również tym, bez których sfinansowanie tegorocznej publikacji nie byłoby możliwe: Gminie Miejskiej Kraków – Wydziałowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa, władzom Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ oraz Instytutu Kultury UJ.

Ewa Kocój
Emil Orzechowski
Joanna Szulborska-Lukaszewicz